

Nota Lommel Kristalpark III 'Sector M-N-H'

Programma van maatregelen

Inhoud

1	Administratieve gegevens	5
2	Gemotiveerd advies	8

Colofon:

Erkend archeoloog: Marjolein van der Waa (2017/00177)

Auteurs: Marjolein van der Waa en Bart Robberechts

Gerelateerde bekrachtigde archeologienota met het uitgestelde vooronderzoek:

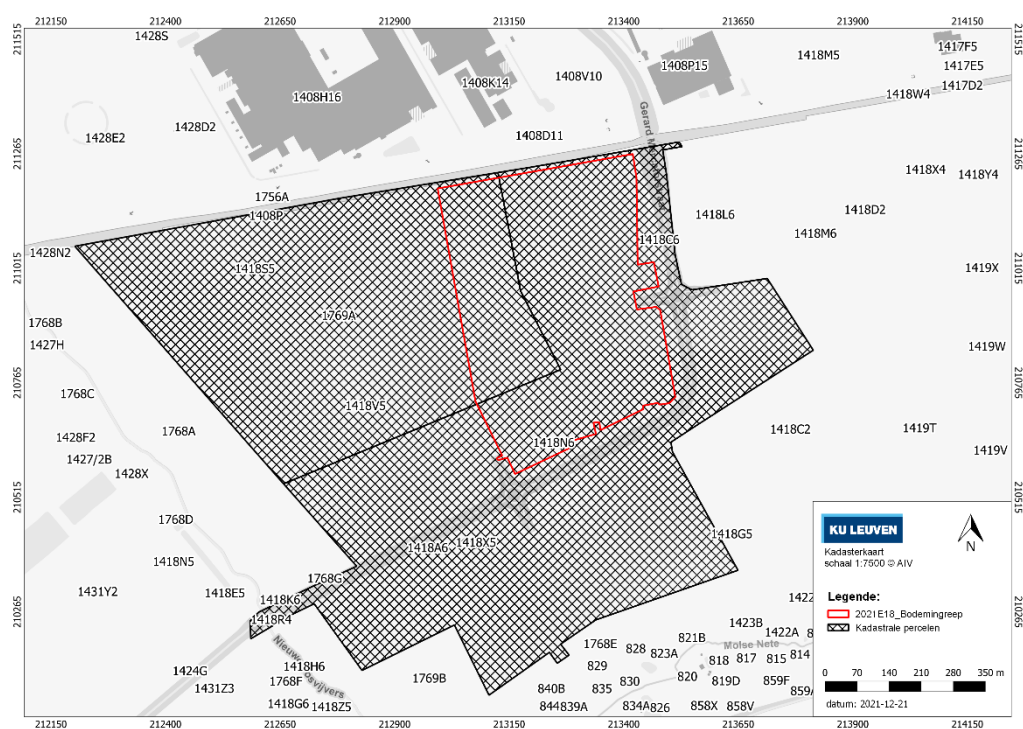
<https://loket.onroerenderfgoed.be/archeologie/notas/notas/18762>

Alle afbeeldingen en kaartmaterialen in dit rapport zijn eigendom onder copyright van KU Leuven LRD Divisie archeoWorks, tenzij anders vermeld

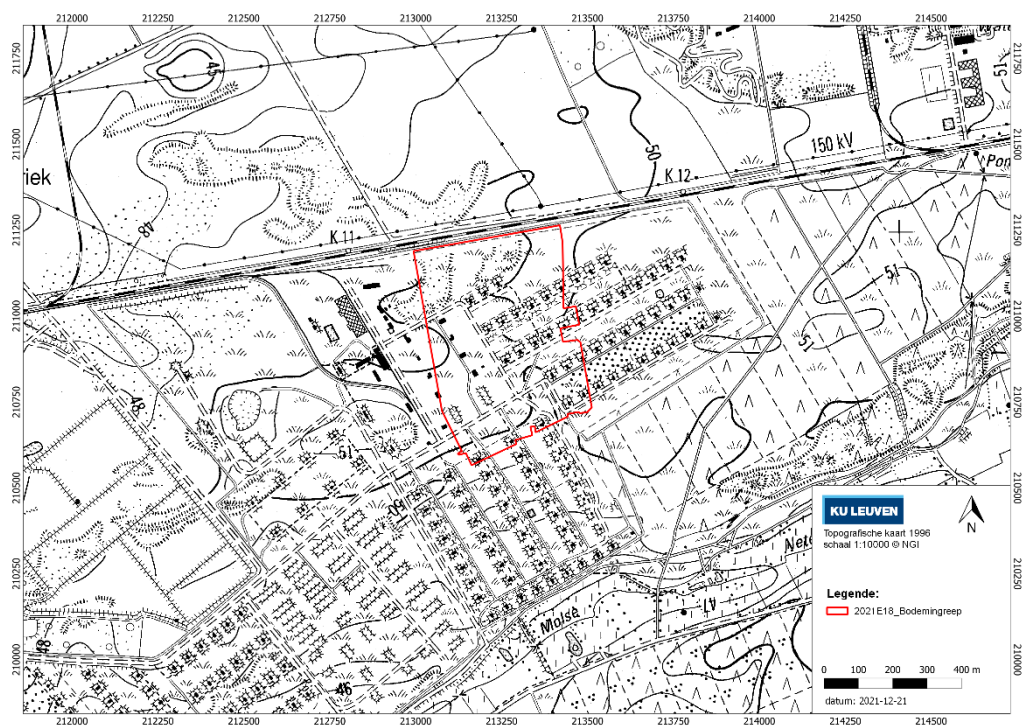
1 Administratieve gegevens

Gerelateerde projectcodes:	Bureauonderzoek: 2021E18, Landschappelijk booronderzoek 2020C136, Verkennend booronderzoek: 2021C287 , Waarderend booronderzoek: 2021F42, Proefputten in functie van steentijd: 2021G50, Proefsleuvenonderzoek: 2021K31
ID bekrachtigde archeologienota	ID 18762
Betrokken actoren:	Marjolein van der Waa (erkend archeoloog 2017/00177): projectleider / auteur Shanah De Boeck (erkend archeoloog 2018/00211): veldwerkleider Bart Vanmontfort (erkend archeoloog 2016/00100): wetenschappelijk advies Bart Robberechts (erkend archeoloog 2019/00027): coördinator / auteur Koen Verbeeck (aardkundige) Tonka Soba (assistent-archeoloog) Johan Claeys (assistent-archeoloog) Dimitri Teetaert (assistent-archeoloog) Johan Garcia Zaldua (assistent-archeoloog) Mokhaled Abdullah (assistent-archeoloog) Jordan Rodriguez-Milis (veldtechnicus) Lana Geukens (veldtechnicus) Steven Luypaers (veldtechnicus) Artem Ayvazyan (veldtechnicus) Inne van Kerkhoven (proefsleuven) Inne Van Kerkhoven (proefsleuven, erkend archeoloog 2016/00140) Bart Van der Veken (proefsleuven, erkend archeoloog 2016/00147) Bianca Weekers-Hendriks (proefsleuven, erkend archeoloog 2015/00095) Lars van Sambeek (proefsleuven, assistent-archeoloog) Roy Machiels (proefsleuven, vuursteenspecialist) Rob Paulussen (proefsleuven, bodemkundige)

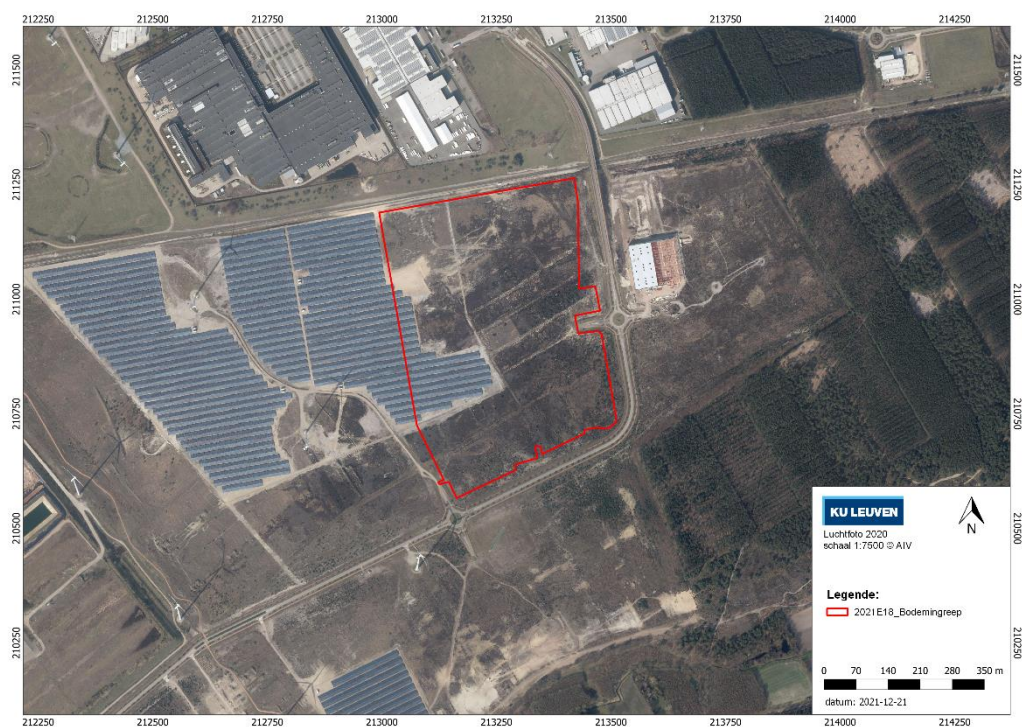
Externe advisering:	Marijn Van Gils Ferdie Geerts
Locatie:	Gerard Mercatorstraat, Lommel Kristalpark III
Lambert coördinaten:	(<i>Bounding box</i> coördinaten – Lambert 72) ZW: x = 213002 m / y = 213513 m NO: x = 210567 m / y = 211265 m
Kadastrale gegevens:	Lommel Afdeling 1 / Sectie C perceelnummer 1418N6, 1769A Zie Figuur 1
Oppervlakte van het terrein:	De totale kadastrale oppervlakte van het plangebied (som van alle percelen waarop ingrepen gepland zijn) is ca. 106,8 ha. (Zie Figuur 1 & Figuur 2). De zone binnen dat plangebied waar daadwerkelijk ingrepen gepland zijn heeft een oppervlakte van ca. 24,5 ha.
Topografische kaart:	Zie Figuur 2

Figuur 1. Inplanting van het plangebied op de kadastralpercelen zoals opgenomen in het GRB (© AIV).

Figuur 2. Inplanting van het plangebied op de topografische kaart van België, schaal 1:10.000 (© NGI).

Figuur 3. Inplanting van het plangebied op de middenschalige orthofoto's, winteropnamen 2020 (© AIV).

2 Gemotiveerd advies

De bouw van een nieuw logistiek centrum voor een transportbedrijf in industriezone Kristalpark III te Lommel, ter hoogte van 'Sector M-N-H', vormde de aanleiding voor de opmaak van een archeologienota (ID 18762) eerder dit jaar. In het bijhorende Programma van Maatregelen werd verder vooronderzoek in uitgesteld traject voorgeschreven, zowel ten aanzien van steentijd artefactensites als ten aanzien van grondsporensites.

De huidige nota doet verslag van deze bijkomende vooronderzoeken in uitgesteld traject, te weten een verkennend (2021C287) en waarderend (2021F42) archeologisch booronderzoek, proefputten in functie prehistorische artefactensites (2021G50) en uiteindelijk een proefsleuvenonderzoek (2021K31). Op basis van de hierdoor gegenereerde data en deze van het eerder uitgevoerde en in de archeologienota (ID 18762) gerapporteerde bureauonderzoek (2021E18) en landschappelijk bodemonderzoek (2020C136), kan gerechtvaardigd worden waarom er geen verder archeologisch onderzoek meer nodig is op dit terrein. Het vooronderzoek kan daarmee als afgerond en volledig worden beschouwd.

Het plangebied (ca. 24,5 ha) bevindt zich aan de noordwestelijke rand van het Kempisch Plateau, langs de vallei van de Molse Nete. Het is gelegen op percelen 1418N6 en 1469A en maakt deel uit van de industriezone Kristalpark III die vanaf 2010 in Lommel gerealiseerd wordt. De geplande werken behelzen de bouw van een nieuw logistiek centrum voor een transportbedrijf. Er zullen drie industriehallen worden gebouwd, omringd door een uitgebreide logistieke inrichting, verharde parkeerterreinen, wegenis en omgevingsaanleg. De geplande bodemingrepen vormen een bedreiging voor eventueel aanwezige archeologische waarden.

Op basis van het bureauonderzoek en het landschappelijk bodemonderzoek konden binnen het plangebied twee zones worden afgebakend van elk ca. 1,5 ha waar een betrekkelijk hoge verwachting werd vastgesteld voor het aantreffen van jager-verzamelaar sites uit het laatglaciaal of Vroeg-Holocene. Het plangebied ligt op ca. 300 m ten noorden van een uitgestrekt jager-verzamelaar site-complex langs de Molse Nete. Voor de noordelijke zone geldt de verwachting mede omwille van het daar gedeeltelijk bewaarde duinreliëf, voor de zuidelijke zone omwille van de betere bewaring van de Podzolbodem. Voor beide afgebakende zones werd in de archeologienota (ID 18762) een vervolgonderzoek naar steentijd artefactensites opgelegd, in de vorm van een verkennend en waarderend booronderzoek en proefputten. Deze werden uitgevoerd in de tweede helft van 2021.

Uit de 229 verkennende boringen, geplaatst in een 10 x 12 m grid, bleek meteen de zeer wisselvallige bewaring van de Podzolbodem – meer dan waarschijnlijk het gevolg van de aanleg en latere verwijdering van de munitiebunkers en infrastructuur van de PRB munitiefabriek, de opeenvolgende fasen van bebossing en ontbossing en het verploegen van het terrein – en het ontbreken van een paleobodem (in tegenstelling tot de meer zuidelijk gelegen Sector A), zoals eerder ook al werd vastgesteld tijdens landschappelijk bodemonderzoek. Verspreid over beide zoekzones werden in 13 van deze verkennende boringen lithische artefacten aangetroffen die wijzen op menselijke aanwezigheid in het gebied in de loop van de steentijd. B148 in de noordelijke zone leverde bovendien een grote (natuurlijke) vuursteenknol. Mogelijk betreft het een manuport. Uit de horizontale

verspreiding van indicatoren blijkt dat er nergens sprake is van een duidelijke concentratie van positieve boringen.

Op basis van de resultaten van het verkennend booronderzoek werd besloten om over de volledige oppervlakte van de noordelijke zone waarderende boringen te plaatsen in een 5 x 6 m grid. Toen daaruit eenzelfde lage vondstendensiteit bleek als eerder uit de verkennende boringen, werd besloten om rondom 4 positieve boringen een tweede fase van waarderende boringen uit te voeren, ditmaal in een 2,5 x 3 m grid, om een bias door staalgrootte (een boring is immers een minimale staalname) te ontkrachten. Deze aanpak leverde voor de noordelijke zone in totaal 418 waarderende boringen op. Gelet op de resultaten van het waarderend onderzoek in de noordelijke zone, werd voor de zuidelijke zone besloten om meteen over te gaan tot het plaatsen van waarderende boringen in een grid van 2,5 x 3 m rondom de positieve boorpunten uit het verkennend booronderzoek. In de zuidelijke zone werden op die manier 197 boringen geplaatst, wat het totaal aantal waarderende boringen op 615 brengt. Deze leverden slecht 6 lithische artefacten op, waarmee de zeer lage vondstendensiteit die werd vastgesteld tijdens de verkennende fase ook hier bevestigd wordt. Uit beide onderzoeken blijkt echter niet waar de teruggevonden indicatoren nu precies een weerslag van vormen. Gaat het om geïsoleerde of verwaaide artefacten en/of om vondstenconcentraties die zo klein zijn (of dermate verstoord) dat ze aan de hand van booronderzoek moeilijk op te sporen zijn?

Om de bij het booronderzoek vastgestelde zeer lage vondstendensiteit te bevestigen / ontkrachten en de stratigrafische positie van de aangetroffen vondsten nader te bepalen werd besloten om ter hoogte van 9 positieve boringen, verdeeld over beide zones, een proefput van elk 1 m² aan te leggen. Slechts 2 van deze proefputten, beide gelegen in de zuidelijke zone, leverden vondsten op. In PP5 lijkt het echter vooral te gaan om recente afsplinteringen van de eerder genoemde vuursteenknol die hier bij het verkennend booronderzoek werd aangetroffen. Ook 2 van de 4 artefacten uit PP6 lijken recente afsplinteringen. Een derde artefact vertoont een uitgesproken glanspatina, wat er waarschijnlijk op wijst dat het artefact zich niet meer in zijn oorspronkelijke positie bevindt. Van elk van de proefputten werd een profiel geregistreerd. Deze laten zien dat in de noordelijke zone nog resten bewaard zijn van het oude stuifduinenlandschap, maar ook de verstoring die in recentere tijden heeft plaatsgevonden. In de zuidelijke zone blijken dek- en stuifzand afwezig en is het duidelijk dat de Podzolbodem zich daar in de top van de Maas/Rijnzanden heeft gevormd.

Op basis van al deze elementen, in het bijzonder de vondstendensiteit die zo laag is dat zelfs proefputten (nagenoeg) leeg blijken, worden in geen van beide zones bijkomende onderzoeksstappen geadviseerd inzake steentijd artefactensites. Wel werd aan de uitvoerders van het proefsleuvenonderzoek gevraagd om ter hoogte van de positieve boringen extra uit te kijken naar artefacten en ter hoogte van de locatie waar de vuursteenknol werd aangetroffen een kijkvenster aan te leggen.

Na afronding van het steentijdtraject werd in november 2021 over de volledige oppervlakte van het 24,5 ha grote plangebied een proefsleuvenonderzoek uitgevoerd, waarbij ca. 13,4% van het terrein werd bekeken (inclusief kijkvensters), op zoek naar eventuele waardevolle grondsporensites. Tijdens dit onderzoek bleek – net als bij het voorafgaande booronderzoek en de proefputten – de bodembewaring zeer wisselvallig. Op verschillende plaatsen bleek de Podzolbodem zwaar verstoord als gevolg van eerdere bodemingrepen, in het bijzonder het ophogen en afgraven van het terrein na het ontmantelen van de 20ste-eeuwse opslagbunkers voor munitie. Heel wat sporen konden meteen worden

geïdentificeerd als restanten van deze bunkers en de inrichting van het opslagterrein of als sporen van de aanleg van drainagebuizen en kabels. Andere sporen waren duidelijk van natuurlijke oorsprong, zoals windvallen en dierengangen. Daarnaast leverde het proefsleuvenonderzoek ook een 40-tal sporen op, kleine grijze verkleuringen, die zich in het opgravingsvlak aandienden als mogelijke paalkuilen. Vooral in het noorden van het plangebied, waar oude kaarten een stuifduinenlandschap tonen, bleek een concentratie van deze spoortjes aanwezig. Bij het couperen van de spoortjes bleken de meeste echter onmiskenbaar van natuurlijke aard. Bij het aanleggen van kijkvensters ter hoogte van de spoortjes kwamen bovendien geen structuren of andere aanwijzingen voor een antropogene oorsprong naar voren.

Tijdens het vooronderzoek werd voldoende informatie ingewonnen over het potentieel op kennisvermeerdering in plangebied 'Sectoren M-N-H'. Zowel het steentijdtraject als het proefsleuvenonderzoek leverden geen indicatie op voor de aanwezigheid van een waardevolle archeologische steentijd artefacten- of grondsporensite. Verder onderzoek in de vorm van een opgraving is hier bijgevolg niet nuttig en niet noodzakelijk. Overeenkomstig werd geen Programma van Maatregelen opgesteld en kan het plangebied worden vrijgegeven.

KU LEUVEN ARCHEOWORKS
Celestijnenlaan 200E bus 2409
3001 HEVERLEE, België
tel. + 32 16 32 64 58
fax + 32 16 32 29 80
archeoWorks@kuleuven.be
www.kuleuven.be

LID VAN **ASSOCIATIE
KU LEUVEN**